

FICTION
CONNECTION

COLECȚIE COORDONATĂ DE
Magdalena Mărculescu

Louise Penny

Lungul drum spre casă

Traducere din engleză și note de
Mihaela Apetrei

Unu

Venind spre el, Clara Morrow se întreba dacă el o să facă iar gestul acela imperceptibil pe care îl făcea în fiecare dimineață.

Era atât de mărunț, atât de ne semnificativ! Atât de ușor de ignorat! Prima dată.

Dar de ce continua Armand Gamache să-l facă?

Clara se simțea aiurea doar fiindcă se întreba așa ceva. Ce importanță avea? Dar, pentru un om care nu era făcut să aibă secrete, acest gest începuse să nu mai pară doar secretos, ci și de-a dreptul furișat. Un act inofensiv, tânjind după o umbră în care să se ascundă.

Și totuși el era aici, în lumina plină a zilei care începea, stând pe banca de curând meșterită de Gilles Sandon, așezată pe sprânceana dealului. Înaintea lui Gamache se întindeau munții, din Québec până în Vermont, acoperiți cu păduri dese. Râul Bella Bella își croia drum printre ei, un fir de mătase în lumina soarelui.

Și, ușor de trecut cu vederea în fața unei asemenea măreții, modestul sătuc Three Pines se așternea în vale.

Armand nu evita priveliștea. Dar nici nu se bucura de ea. În schimb, în fiecare dimineață, acest bărbat masiv

stătea pe banca de lemn, cu creștetul aplecat deasupra unei cărți. Citea.

Pe măsură ce se apropia, Clara Morrow îl văzu pe Gamache făcând-o din nou. El își scoase ochelarii de citit în formă de semilună, apoi închise cartea și o strecură în buzunar. Avea un semn de carte, dar nu-l mișca niciodată din loc. Rămânea acolo unde era, ca o stâncă, însemnând un loc aproape de final. Un loc de care se apropia, dar la care nu ajungea niciodată.

Armand nu închidea niciodată cartea cu zgomot, ci o lăsa să se închidă prin forța gravitației. Fără să folosească ceva, observă Clara, pentru a marca locul în care a rămas. Nici vreun bon vechi, nici vreun bilet folosit, de avion sau de tren, sau de autobuz, care să-l ghideze apoi unde rămăsese cu povestirea. De parcă n-ar fi contat. În fiecare dimineață, începea iar. Avansând din ce în ce mai mult spre semnul de carte, dar oprindu-se întotdeauna înainte de a ajunge la el.

Și în fiecare dimineață, Armand Gamache strecura cartea subțire în buzunarul hainei sale ușoare, de vară, înainte ca ea să apuce să-i vadă titlul.

Aproape că devenise obsedată de această carte. Și de comportamentul lui.

Chiar îl întrebase despre ea, în urmă cu vreo săptămână, când îl întâlnise pentru prima dată stând pe banca cea nouă, privind satul vechi.

— E o carte bună?

— *Oui.*

Armand Gamache îi răspunsese zâmbind, făcând să pară amabil răspunsul scurt. Aproape amabil.

Era o ușoară respingere venită din partea cuiva care rareori îi îndepărta pe oameni.

Nu, gândi Clara, în timp ce-l privea dintr-o parte. Nu o respinsese pe ea. O lăsase în pace, dar făcuse el un pas înapoi. Îndepărtându-se de ea. Îndepărtându-se de întrebare. Își luase cartea ponosită și se retrăsese.

Mesajul era clar. Și Clara l-a înțeles. Cu toate acestea, nu însemna că trebuie să-l ia în seamă.

Armand Gamache privea pădurile dese și înverzite în miezul verii și munții care se întindeau la nesfârșit. Apoi ochii îi căzură pe satul din valea de dedesubt lor, ca ținut în palma unei mâini strămoșești. Un stigmat în zona rurală a Québecului. Nu o rană, ci un miracol.

În fiecare dimineață, ieșea la o plimbare alături de soția sa, Reine-Marie, și de ciobănescul lor german, Henri. Aruncau mingea de tenis și se trezeau alergând ei după ea, în timp ce Henri era distras de o frunză purtată de vânt sau de o muscă neagră, sau de vocile din mintea lui. Câinele alerga după minge, dar apoi se oprea și se holba aiurea, mișcându-și într-o parte și-n alta urechile uriașe, ca niște sateliți. Captând vreun mesaj. Nu tensionat, ci curios. Semăna, își dăduse seama Gamache, cu felul în care cei mai mulți oameni ascultă cu atenție atunci când vântul aduce frânturi dintr-o melodie care le place foarte mult. Sau o voce familiară din depărtare.

Cu capul înclinat și o expresie tâmpă pe chip, Henri asculta, în timp ce Armand și Reine-Marie recuperau mingea.

Totul era în regulă în lume, gândea Gamache în timp ce stătea tăcut în lumina timpurie a soarelui de august.

În sfârșit.

Mai puțin pentru Clara, care începuse să i se alăture pe bancă în fiecare dimineață.

Oare făcea asta pentru că îl vedea singur aici, odată ce Reine-Marie și Henri plecaseră, și credea că poate se simte singur? Se gândea că poate lui i-ar plăcea să-i țină companie?

Se îndoia însă de asta. Clara Morrow devenise una dintre cele mai apropiate prietene de-ale lor și îl cunoștea mai bine de atât.

Nu. Era aici din motivele ei personale.

Armand Gamache devenea din ce în ce mai curios. Aproape că se putea păcăli pe sine însuși să creadă că această curiozitate a lui nu era decât un simplu amestec în treburile altora, dar experiența îl contrazicea.

Toată viața sa profesională, inspectorul-șef Gamache pusese întrebări și vâna răspunsuri. Și nu numai răspunsuri, ci și fapte. Dar, mult mai ascunse și periculoase decât faptele, ceea ce căuta cu adevărat erau sentimentele. Pentru că acestea îl puteau conduce către adevăr.

Și în timp ce adevărul îi eliberează pe unii, pe cei căutați de Gamache îi băga în închisoare. Pe viață.

Armand Gamache se considera mai degrabă un explorator decât un vânător. Obiectivul lui era să facă descoperiri. Și ceea ce descoperea îl putea uimi chiar și pe el.

De câte ori nu investigase o crimă așteptându-se să descopere emoții complicate, un suflet înrăit? Și, în loc, dăduse de un suflet bun, care se abătuse de la calea cea dreaptă.

Îi arestase și pe acești criminali, desigur. Dar căzuse de acord cu sora Prejean că nimeni nu este atât de rău precum fapta groaznică pe care o făcuse.

Armand Gamache văzuse răul. Dar văzuse, totodată, și binele. Deseori, în aceeași persoană.

Închise ochii și-și întoarse chipul spre soarele proaspăt al dimineții. De-acum lăsase în urmă acele zile. Acum putea să se odihnească. În căușul palmei. Și să-și facă griji numai pentru propriul suflet.

Nu mai avea nevoie să exploreze. Găsise ceea ce căuta aici, în Three Pines.

Atent la femeia de lângă el, deschise ochii, dar privi înainte, spre sătucul din vale, ce se trezea la viață. Își văzu prietenii și vecinii ieșind din case pentru a se îndrepta către grădinile lor cu plante perene sau mergând de-a lungul scuarilor verzi din centrul așezării spre bistro, pentru micul dejun. Văzu cum Sarah deschide ușa brutăriei. Era înăuntru încă înainte de ivirea zorilor, rumenind baghete și croasanți, și *chocolatine*, și acum era timpul să le vândă. Se opri, își șterse mâinile pe șorț, se salută cu Monsieur Béliveau, care tocmai își deschidea magazinul universal. În ultimele câteva săptămâni, în fiecare dimineață Armand Gamache stătuse pe bancă și privea aceiași oameni, făcând aceleași lucruri. Satul avea același ritm, aceeași cadență ca a unei bucăți muzicale. Poate că asta era ceea ce auzea Henri. Muzica satului Three Pines. Era ca un murmur, ca un imn, ca un ritual reconfortant.

Viața lui nu avusese niciodată un asemenea ritm. Fiecare zi fusese imprezvizibilă și părea că asta îi priise. Crezuse că asta făcea parte din natura lui. Nu cunoscuse niciodată rutina. Până acum.

Gamache trebuia să admită că se temea puțin ca nu cumva această rutină confortabilă să se transforme în ceva banal, să devină plictisitoare. În schimb, lucrurile o luaseră într-o cu totul altă direcție.

Părea să se hrănească din această redundanță. Cu cât devenea mai puternic, cu atât mai mult îi prețuia

alcătuirea. Departe de a fi limitativ, restrictiv, găsea eliberator acest ritual zilnic.

Șocul confuziei dezlănțuise tot felul de adevăruri neplăcute. Dar era nevoie de liniște ca să le analizeze. Stând în acest loc liniștit, în soarele strălucitor, Armand Gamache era, în fine, liber să examineze toate acele lucruri care se prăbușiseră la pământ. Așa cum se prăbușise și el.

Simți ușoara greutate și forma cărții în buzunar.

Undeva sub ei, Ruth Zardo ieși, schiopătând din cabana ei dărăpănată, urmată de rața Rosa. Bătrânica privi de jur împrejur, apoi își ridică ochii spre drumul murdar ce ducea spre ieșirea din sat. Sus, pe cărarea prăfuită, Gamache îi putea vedea ochii bătrâni și oțeliți. Până când privirile li se întâlneau. Și se înlănțuiau.

Ea flutură în semn de salut mâna străbătută de vene. Și, ca și când ar fi înălțat steagul satului, Ruth ridică un deget, fără să-l miște.

Gamache se înclină ușor în semn de recunoaștere.

Totul era în regulă în lume.

În afară de...

Se întoarse spre femeia ciufulită de lângă el.

Ce căuta Clara aici?

Clara se uita în depărtare. Nu suporta să întâlnească privirea lui. Știind ce avea ea de gând să facă.

Se întreba dacă ar fi trebuit să vorbească mai întâi cu Myrna. Să-i ceară sfatul. Dar se hotărâse să n-o facă, înțelegând că asta n-ar fi însemnat decât să decline responsabilitatea pentru decizia pe care avea s-o ia.

Sau, mai degrabă, gândi Clara, îi era teamă că Myrna o va opri. Îi va spune să n-o facă. Îi va spune că era nedrept și chiar crud.

Pentru că așa și era. De aceea îi și luase Clarei atât de mult să se decidă.

În fiecare zi venise aici, hotărâtă să-i vorbească lui Armand. Și de fiecare dată i se făcuse teamă. Sau, mai degrabă, îngerii buni ai ființei sale o ținuseră în frâu, trăgând-o înapoi. Încercând s-o oprească.

Și funcționase. Până acum.

În fiecare zi stătuse la taclale cu el, apoi plecase, hotărâtă să nu se mai întoarcă a doua zi. Promițându-și ei înseși, tuturor îngerilor și sfinților, tuturor zeilor și zeitelor că nu va reveni pe bancă în dimineața următoare.

Și, în dimineața următoare, ca prin magie, miracol sau blestem, simțea sub fund lemnul tare de arțar. Și se trezea privindu-l pe Armand Gamache. Întrebându-se ce era cu acel volumaș subțire din buzunarul lui. Uitându-se în ochii lui căprui, plini de gânduri, adânci.

El se împlinise puțin, ceea ce era un lucru bun. Se vedea că satul Three Pines îi pria. Aici se vindeca. Era înalt, și-i stătea bine să fie așa, mai legat. Nu gras, ci robust. Șchiopăta mai puțin din cauza rănilor și avea mai multă vioiciune în mers. Paloarea cenușie îi dispăruse de pe chip, dar nu din părul ondulat. Care, acum, era mai mult cărunt decât castaniu. Când va face șazeci de ani, în doar câțiva ani, va fi complet grizonant, presupuse Clara.

Chipul îi arăta vârsta. Purta urmele grijilor și problemelor. Și ale suferințelor. Dar râsul îi lăsase cele mai adânci riduri. În jurul ochilor și al gurii. Riduri adânci, de bucurie.

Inspectorul-șef Gamache. Fostul comandant al secției Omucideri din cadrul poliției din Québec.

Însă el era, deopotrivă, și Armand. Prietenul ei. Care venise aici pentru a se retrage din acea viață și, mai ales,

din acea moarte. Nu ca să se ascundă de tristețe, ci ca să nu adune mai multă. Și pentru ca, în acest loc liniștit, să își vadă de propriile poveri. Și să înceapă să le uite.

Așa cum făceau toți.

Clara se ridică.

Nu putea s-o facă. Nu putea să-și verse amarul pe omul ăsta. Le avea și el pe ale lui. Iar asta era doar povara ei.

— Cinăm împreună diseară? întrebă ea. Reine-Marie ne-a invitat la voi. Poate chiar jucăm un bridge.

Întotdeauna își făceau planul așa, dar rareori îl urmau, preferând să stea de vorbă sau să șadă liniștiți în grădina din spatele casei lui Gamache, în timp ce Myrna se plimba printre flori, explicând care dintre ele sunt buruieni și care sunt plante perene, care învie în fiecare an. Și care trăiesc mult. Apoi, care dintre flori sunt anuale. Sortite să piară după o minunată și scurtă viață.

Gamache se ridică în picioare și, astfel, Clara putu să vadă din nou scrisul scrijelit pe spătarul băncii. Nu fusese acolo atunci când Gilles Sandon așezase banca. Și Gilles pretinsese că nu era opera lui. Scrisul apăruse, pur și simplu, la fel ca un graffiti, și nimeni nu-l revendicase.

Armand i-a întins mâna. La început, Clara a crezut că vrea să i-o strângă, în semn de rămas-bun. Un gest formal, de final. Apoi a văzut palma deschisă în sus.

O invita să-și lase mâna într-a lui.

Și ea a făcut-o. Și a simțit cum el îi strânge mâna ușor. În sfârșit, l-a privit în ochi.

— De ce ești aici, Clara?

Se așează, brusc, și simți din nou lemnul tare al băncii, dar nu atât susținând-o, cât oprind-o să se prăbușească.

Doi

— Despre ce crezi că vorbesc?

Olivier așează comanda în fața lui Reine-Marie: pâine prăjită franțuzească, cu fructe de pădure proaspăt culese, și sirop de arțar.

— Despre astrofizică, așa zice, spuse ea, ridicându-și privirea spre chipul lui frumos. Sau poate despre Nietzsche.

Olivier îi urmări privirea care trecea dincolo de ochiurile de geam ale ferestrei.

— Știi că mă refeream la Ruth și rața ei, spuse el.

— Și eu la fel, *mon beau*.

Olivier râse, în timp ce se îndepărta să-i servească pe ceilalți clienți ai bistroului.

Reine-Marie Gamache ședea în locul său obișnuit. Nu intenționase să facă din asta un obicei, pur și simplu se întâmplase. În primele săptămâni de la mutarea sa și a lui Armand la Three Pines, se așezau pe scaune diferite, la mese diferite. Și fiecare scaun și fiecare masă chiar erau diferite. Nu doar prin poziționarea lor în vechiul bistrou, ci și prin stilul mobilierului. Toate vechituri, toate de vânzare, cu prețul atârnat de ele. Unele erau din pin vechi de Québec, altele erau fotolii edwardiene tapițate

sau fotolii cu rezemătoare laterale. Existau și câteva piese moderne, de la jumătatea secolului. Din lemn neted de tec, surprinzător de confortabile. Toate adunate de Olivier și îngăduite de partenerul său, Gabri. Cât timp Olivier își păstra descoperirile în bistrou și îi lăsa lui Gabri organizarea și decorarea pensiunii, care oferea cazare și mic dejun.

Olivier era subțirel, disciplinat, grijuliu cu imaginea lui de om obișnuit, de la țară. Fiecare piesă a garderobei lui era aleasă astfel încât să lase o anumită impresie. Cea a unei gazde relaxate, grațioase și oarecum prospere. Totul era discret la Olivier. În afară de Gabri.

În mod straniu, gândi Reine-Marie, în timp ce stilul personal al lui Olivier era moderat, chiar elegant, bistroul lui reprezenta un mix de stiluri și culori. Și totuși, departe de a fi înghesuit sau aglomerat, localul îți lăsa impresia că te afli în vizită în casa unei mătuși excentrice, care a călătorit mult. Sau a unui unchi. Cineva care cunoștea convențiile și alesese să nu le respecte.

Șemineuri uriașe din piatră dominau ambele capete ale camerei lungi, sprijinite de grinzi. Erau pline cu bușteni, dar neaprinși, în toiu verii; însă iarna, în cele două cămine flăcările trosneau dansând iarna, sfidând întunericul și frigul aspru. Chiar și astăzi, Reine-Marie simțea în încăperea un vag miros de lemn afumat. Ca o fantomă sau un gardian.

Ferestrele în arcadă se deschideau spre casele din Three Pines, spre grădinile pline de trandafiri, crini sălbatici, clematite și alte flori despre care ea abia aflase că există. Casele formau un cerc, în centrul căruia se afla părculețul satului. Și în mijlocul acestuia străjuiau cei trei pini, veghind întreaga comunitate. Trei turnuri mari care inspiraseră numele locului. Three Pines. Nu erau niște

pini obișnuiți. Plantați cu secole în urmă, reprezentau un cod. Un semnal pentru cei secătuiți de război.

Ei ofereau siguranță. Acesta era un sanctuar.

Era greu de spus dacă locuințele protejau copacii sau copacii păzeau locuințele.

Reine-Marie Gamache ridică ceașca de *café au lait* și sorbi din ea, în timp ce le privea pe Ruth și Rosa, care păreau că se boscorodesc, pe bancă, la umbra pinilor. Vorbeau aceeași limbă, bătrâna poetă nebună și rața cu mers legănat. Și fiecare știa, după cum îi păru lui Reine-Marie, o singură frază.

— Băga-mi-aș, băga-mi-aș, băga-mi-aș.

Iubim viața, gândi Reine-Marie privindu-le pe Ruth și Rosa stând una lângă alta, *nu pentru că suntem obișnuiți să trăim, ci pentru că suntem obișnuiți să iubim.*

Nietzsche. Cum ar mai fi răs Armand de ea, dacă ar fi știut că îl citase pe Nietzsche, fie și numai în sinea ei.

— Cât de des m-ai tachinat pentru că dădeam citate? ar fi răs el.

— Niciodată, suflețel. Ce spunea Emily Dickinson despre tachinare?

Ar fi privit-o cu asprime, apoi ar fi inventat ceva lipsit de sens pe care l-ar fi atribuit lui Dickinson sau Proust, sau Fred Flintstone.

Suntem obișnuiți să iubim.

În sfârșit, erau împreună, în siguranță. Sub protecția pinilor.

Privirea ei se duse, inevitabil, spre banca de pe deal, unde Armand și Clara stăteau în tăcere. Fără să vorbească.

— Ce crezi că nu-și spun? întrebă Myrna.

Negresa cea solidă își trase un fotoliu confortabil, cu rezemătoare, în fața lui Reine-Marie, și se lăsă pe spate

în el. Își adusese propria cană cu ceai din librăria ei de alături, și acum comanda Bircher muesli și un suc de portocale proaspăt.

— Armand și Clara? Sau Ruth și Rosa? întrebă Reine-Marie.

— Păi, știm despre ce vorbesc Ruth și Rosa, spuse Myrna.

— Băga-mi-aș, băga-mi-aș, băga-mi-aș, rostiră la unison cele două femei, izbucnind în râs.

Reine-Marie luă cu furculița pâine prăjită și privi din nou spre banca din vârful dealului.

— Stă cu el în fiecare dimineață, spuse ea. Chiar și Armand e contrariat.

— Doar nu crezi că încearcă să-l seducă, nu? întrebă Myrna.

Reine-Marie clătină din cap.

— Dacă ar fi vrut s-o facă, ar fi luat o baghetă cu ea.

— Și brânză. O bucată minunată, coaptă, de *Tentation de Laurier*. Moale și cremoasă...

— Ai încercat ultimul tip de brânză al lui Monsieur Bélieveu? întrebă Reine-Marie, uitând cu totul de soțul ei. Le Chèvre des Neiges?

— Oh, Doamne, suspină Myrna. Are gust de flori și brișe. Termină! Vrei să mă ispitești?

— Eu? Tu ai început.

Olivier puse pe masă pâine prăjită și un pahar cu suc în fața Myrnei.

— O să fiu nevoit din nou să pun furtunul cu apă pe voi? întrebă el.

— *Désolé*, Olivier, spuse Reine-Marie. E vina mea. Vorbesc despre brânzeturi.

— În public? Ce dezgustător! spuse Olivier. Sunt convins că era vorba despre o fotografie cu Brie unsă pe

o baghetă, care a făcut ca Robert Mapplethorpe să fie interzis.

— Baghetă? întrebă Myrna.

— Asta ar explica slăbiciunea lui Gabri pentru carbohidrați, spuse Reine-Marie.

— Și a mea, răspuse Myrna.

— Revin cu furtunul, spuse Olivier în timp ce se îndepărta. Și nu, nu este un eufemism.

Myrna amestecă untul și gemul învârtindu-le cu o bucată groasă de pâine prăjită, apoi mușcă din ea, iar Reine-Marie sorbi o înghițitură de cafea.

— Despre ce vorbeam? întrebă Myrna.

— Despre brânzeturi.

— Înainte de asta.

— Despre ei.

Reine-Marie Gamache arătă din cap spre locul unde soțul ei și Clara stăteau în liniște pe banca din vecinătatea satului. Despre ce nu vorbesc, întrebă Myrna. Și Reine-Marie se întrebă, zilnic, același lucru.

Banca fusese ideea ei. Un mic dar pentru Three Pines. Îl rugase pe Gilles Sandon, dulgherul, să o meșterească și să o așeze acolo. Câteva săptămâni mai târziu, apăruse pe ea o inscripție. Gravată adânc, delicat, cu grijă.

— Tu ai făcut asta, *mon cœur*? îl întrebă pe Armand în timpul plimbării lor de dimineață, când se opriseră să se uite la inscripție.

— *Non*, spusese el, nedumerit. Am crezut că tu i-ai cerut lui Gilles să o facă.

Întrebaseră și pe alții. Clara, Myrna, Olivier, Gabri, Billy Williams, Gilles. Chiar și pe Ruth. Nimeni nu știa cine gravase cuvintele acelea în lemn.

Trecuse pe lângă acest mic mister în fiecare zi, în timpul plimbărilor cu Armand. Merseseră pe lângă vechea clădire a școlii, unde Armand aproape că era să fie omorât. Trecuseră prin pădure, unde Armand ucisese. Amândoi erau foarte atenți la ceea ce se întâmplă. În fiecare zi făcuseră iar și iar drumul dintre satul liniștit și banca ce veghea deasupra lui. Spre cuvintele sculptate în lemnul ei de o mână necunoscută...

Surprins de Bucurie

Clara Morrow îi spuse lui Armand Gamache de ce se afla acolo. Și ce voia de la el. Și, când terminase, văzuse în ochii lui inteligenți lucrul de care se temea cel mai tare.

Văzuse frica.

Ea o chemase acolo. Luase propriile spaime și i le dăduse lui.

Clara ar fi vrut să-și ia vorbele înapoi. Să le șteargă cu totul.

— Am vrut doar să știi, spuse ea, simțind cum roșește. Aveam nevoie să spun cuiva. Atâta tot...

Începuse să trângănească, și asta îi sporea disperarea.

— Nu mă aștept să faci ceva. Nu vreau să faci nimic. Nu-i nicio chestie, serios. Pot să mă descurc singură. Uită că ți-am spus.

Dar era prea târziu. Acum nu se mai putea opri.

— Nu contează, spuse ea, cu voce fermă.

Armand zâmbi. Își atinse ridurile adânci din colțurile ochilor și Clara văzu, cu ușurare, că frica îi dispăruse din privire.

— Contează pentru mine, Clara.

Ea coborî dealul, cu soarele în față, simțind în aerul cald ușoara aromă de trandafiri și lavandă. Ajunsă în parcul din sat, se opri și se întoarse. Armand se așezase iar. Ea se întrebă dacă el își va scoate cartea, acum că ea plecase, dar nu o făcu. Doar ședea acolo, cu picioarele încrucișate, cu mâna lui mare așezată peste cealaltă, stăpân pe sine și aparent relaxat. Privea fix spre vale. Spre munții de dincolo de ea. Spre lumea de dincolo de ei.

Va fi bine, își spuse ea, pe drumul spre casă.

Dar Clara Morrow știa, undeva în adâncul ei, că pusese ceva în mișcare. Că văzuse ceva în ochii ăia. Adânc de tot. Poate că nici nu plantase atât de mult acel ceva, cât îl trezise.

Armand Gamache venise aici ca să se odihnească. Să se refacă. I se promisese liniște. Și Clara știa că tocmai încălcase acea promisiune.